

e verzaking van
als een groot ge-
st wel tot geest-
geestelijk leven
". Ook Prof. Hu-
delijk. De groote
dat hij met veel
ter wel naar hem

te", zoo lezen wij
vermogen, bedert
het duidt wel op
ur. Wie echter
deze symptomen
ren, vergist zich
ge tegenwerping
wanen van een
len niet dat be-
verheven om te
el is niet denken
zie hier het oen-
sis: het conflict

r dit conflict kan
menschheid zich
te ontdekkende
zen arbeid kan
n haar te weer-
n nadruk leggen
als de eenzijdige
functie van den
an de breuk met
ndermijning van
den mensch.

lders in zijn in-
s Tijds", „inder-
uitga van mijzel-
vorm; dan wel
evend en in ver-
wereld, en den
zowel mij als de
izen tijd is", ga-
ler, „dat hij den
e wereld, zooals
ft van God. Dat
ar door Hoogere
wereld tenslotte
len en begrippen
bestel en gezag
ons mensch-zijn
ontvangen heb-
n bij het denken
nover de lotsbe-
die met deze
de werkelijkheid

ven en in het
lige waardeering
en van de ratio
van het moderne
n ons schenken
n van Prof. Hu-
ge conflict van
conflict volgens

heid van onze
oegste dagen der
telijkheid die we
de middelen van
den moderneren
haar richting op
f in nihilisme of
che leven". Zij
den wetens-
ze wending van
s, dat het geval
„

Huizinga verder
kennisideaal ver-
telijk, een histo-
te vinden. Een
ktisch anti-intel-
woordig belevens-
de geschiedenis
zijn zonder twi-
van het denken
te ver doorge-
en werd afgeleest
wil. Maar waar-
al. Beschavingen,
sten zin hebben
akt, zijn mij niet

omingen aan het
eentrouw hebben
t gunste van het
r, die heden den
af van de rede,
zelf", (dat is dus
akelijke deel der
het beneden-
icten. Zij opleert
die gericht is op
voor den wil tot
voor „bloed en
n en geest".
aakt de schrijver
nde gevolgen de
eigen bestaan

heeft.¹² Die gedeelten zijn wel de meest indruk-
wekkende uit het geheele boek, zij toonen onweer-
legbaar aan, dat die verheerlijking de verwerping
van elke norm tengevolge heeft, die niet uit het
natuurlijke leven zelf is voortgekomen.

Was het de filosofie die voordaanste en de
samenleving die volgde?", vraagt Prof. Huizinga.
„Of moeten wij de stelling omkeeren en getuigen:
de filosofie heeft hier gedanst naar de pijpen
van het leven"? Wisselwerking is hier ongetwijfeld
aanwezig. Een samenleving, die zich economisch
en cultureel bewust isoleert, is toegankelijk voor
een leer, die de eigen daden van het oogenblik
verheft tot een richtsnoer voor het leven. De litte-
ratuur van die groepen, welke heden strijden
voor een samenleving van een bepaalde sociale
of biologische structuur, bevestigt de juistheid der
gegeven diagnose. Zoo lezen we in de „Mythus van
de 20ste eeuw", dat goed is wat het volk sterkt
en de belangen der natie bevordert, en dat kwaad
is wat het volk zwakker maakt en het in zijn ont-
plooiing belemmert. Goed beteekent zooveel als
ras-echt en boos zooveel als vijandig tegen-
over het ras: de politiek heeft tot plicht om
allechts zulke wetten uit te vaardigen, die in
sociaal, ethisch en religieus opzicht de hoogste
waarden van het volk dienen.

Hier voelen we wel zeer sterk dat „de nieuwe
wil tot verheerlijking van bestaan en leven boven
kennen en oordeelen op een bodem van ethische
ontredde van den geest valt." „Het is", zegt
Prof. Huizinga, „van het allergrootste gewicht,
goed waar te nemen hoe die wil wordt gemoti-
veerd en waarop hij gericht is. Maar wat blijft
er als algemeen richtend moment over, wanneer
dit niet meer kan zijn noch een transcendentiaal
geloof, op een bovenaardsch en overdoodsch heil
gericht, noch de waarheid zoekende gedachte,
noch een algemeen menselijke, als gesloten stel-
sel erkende moraal die waarden als gerechtigheid
en barmhertigheid omvat? Het antwoord is telkens
weer: het kan alleen het leven zelf zijn, het blinde
andoorzichtige leven, object en richtsnoer tegelij-
k. De verzaking van de geestelijke grondslagen,
die het nieuwe standpunt meebrengt, gaat veel
verder dan de dragers zich zelf bewust zijn."

Wie kennis begeert, is volgens den hoogleraar
bereid om zich te onderwerpen aan een wet, die
hopen hem staat. Hij zoekt de waarheid.

We zouden dat niet gaarne van elk zoeken
naar kennis zeggen. „Wandelen in de waarheid",
doet slechts hij die God wil leeren kennen uit Zijn
Woord. Maar wien zelfs de wil om te leeren
kennen ontbreekt, wie het kennis-ideaal verzaakt,
veracht de wet van God geheel. Hij geeft
zich over aan een cultus van het leven, aan den
dienst van den door hem vereerden levensvorm.
Zijn vijand is al wie en wat in zijn oogen dien
levensvorm schade doet en verdient daarom den
dood: de mensch maakt zich tot rechter over zijn
en niet-zijn.

Van de inhoudsbepaling van de begrippen goed
en kwaad, zooals we die in de „Mythus"
hebben leeren kennen, geldt wat Professor
Huizinga opmerkt aan het adres van een auteur,
die het den mensch veroorlooft zich aan zijn na-
tuurlijke boosheid toe te geven: „Ziehier een vol-
strekt zinledige bepaling van het kwaad."

„Waartoe", roept de hoogleraar uit, „maken de
belijders der levensfilosofie het zich lastig met
christelijke termen? Hadden deze voor hen eeni-
gen zin, zij zouden reeds lang hebben ingezien,
dat de leer van een zelfstandig politisch leven, dat
zich voltrekt in de tegenstelling vriend-vijand,
een afval van den geest beduidt, ver voorbij de
steer van een naief animalisme, in een satanisme,
dat kwaad tot richtsnoer en vuurbaken verheft."

Dat is een aangrijpende, huiveringwekkende
karakteristiek van het geestelijk leven van dezen
tijd. Er wordt voor onze oogen een gordijn weg-
geschoven; wij zien een rampzalige wereld die
de boosheid vurig dient, en die zich snel naar den
ondergang beweegt.

A.

B. I. B.

8) We moeten met dit oordeel zeer voorzichtig zijn. Het
leidt licht tot scepticisme. Het geloof „dat zich streng be-
proeft", aarzelt niet.

9) Bekend is zijn uitspraak: „Le coeur a ses raisons que
la raison ne connaît point".

10) Zie: „De Noodzakelijkheid eener Chr. logica" van
Prof. Dr. D. H. Th. Vollenhoven (pg. 86).

11) Met het „boven-redelijke" wordt hier natuurlijk niet
bedoeld de „intuïtie" e.d. We zouden hier zeggen: ten
gunste van het inzicht dat door het geloof wordt verkregen.

12) Max Scheler (†) klaagt in zijn „Ethiek", dat de
uitspraak: „de existentie van een positieve waarde is zelf
een positieve waarde" (door hem, in navolging van Bren-
tano, een axioma der waarde-leer genoemd), veranderd
wordt in het al. foutieve oordeel, dat elke existentie
zelf reeds een positieve waarde is (pg. 88, aant. 2). Maar:
moest het niet tot zulk een „Umdeutung" komen? Overal
in de weg voorbereid, die naar de huidige geestelijke ellen-
de voerde.

13) Ook Pfarrer Homann verwijt in zijn: „Der
Mythus und das Evangelium" aan Rosenberg en de zijnen
het gebruik van „Christelijke termen". Dat gebruik betee-
kent een „inflatie van de woorden"; het moet „nood-
zakelijk tot een verwarren der begrippen en daarna tot
een verwoesting en vernietiging van de Christelijke Gods-
gedachte en den Chr. Godsdienst uitgroeien" (pg. 117).

GEESTELIJKE ADVIEZEN

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan
Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Christen en Openbaar M. O.

Eenigen tijd geleden schreef ik hier eens over
de vraag of iemand, die zelf voorstander is van
Christelijk onderwijs, een betrekking zou mogen
zoeken bij het openbaar Middelbaar onderwijs.

Mijn oordeel was, dat dat wel kon.

Sindsdien kwam dezelfde persoon, die mij eerst
daarover schreef, daar nog eens op terug.

Vooraf een gesprek met een iemand, die zelf een
aanhanger van het „openbaar" onderwijs was,
had hem vrij wat onzeker gemaakt bij het be-
palen van zijn houding tegenover dit vraagstuk.

Omdat het een zaak geldt, die voor onderschei-
dene menschen tegenwoordig moeilijkheden op-
levert, wil ik er nog wel eens iets over zeggen.

Voorop sta natuurlijk, dat ik er niet aan denk
om Christelijk en openbaar onderwijs gelijk te
schatten, in den Barthiaanschen zin van het: „het
is toch allemaal niks".

Christelijk onderwijs, er mogen dan nog zooveel
gebreken aan kleven, is inderdaad een zaak van
gehoorzaamheid, van de volbrenging van Gods
gebed, een verwerkelijking van Zijn ordinarieën.

Niemand mag daarom zeggen: „het is mij precies
hetzelfde welk onderwijs ik dien"; of: „ik geef
de voorkeur aan het dienen van het openbaar
onderwijs".

Ideaal moet blijven: „het Christelijk onderwijs te
dienen".

De vraag is alleen deze: „als nu dat Christelijk
onderwijs mij geen plaats biedt, mag ik dan een
plaats zoeken op de openbare Middelbare school".

Het komt mij nog voor, dat dit mag.

Als men maar zich zijn beginsel niet schaamt en,
zowel in den omgang met de leeraren, als in
zijn onderwijs, voor zijn overtuiging uitkomt.

Vergis ik mij niet, dan kan dat bij het Middel-
baar Onderwijs heel goed.

Ik zou niet weten waarom iemand b.v. wel blijk
zou mogen geven van zijn „geloof" in de evolutie-
leer en niet van zijn geloof in de schepping;
waarom iemand wel blijk zou mogen geven van
zijn overtuiging, dat toeval of noodlot de geschie-
denis maken en niet van zijn geloof in de rege-
ring van een Voorzienig God.

Als ik dus maar in mijn dienen van het open-
baar Onderwijs geen dingen doe, die of positief
of negatief de waarheid Gods geweld aandoen,
dan mag ik dat onderwijs dienen.

Maar nu de quaestie, waarover het in den
laatststen brief ging.

De vraag werd daar gesteld of het eigenlijk wel
fair was om als voorstander van het Christelijk
onderwijs het openbaar onderwijs te dienen.

Daar was iemand, die dat vergeleken had met
de cellenbouw van het communisme.

Natuurlijk is dat dwaasheid.

De cellenbouw bedoelt stiekum, verkapt, als
communist in een bepaalden kring in te dringen,
heimelijk zijn omgeving te besmetten, om, als de
besmetting ver genoeg is voortgeschreden, de zaak
die men diende, in elkander te doen storten.

Maar zoo doet toch de voorstander van Chris-
telijk onderwijs niet, die het openbaar onderwijs
dient.

In de eerste plaats zal hij voor zijn overtuiging
vrij en frank uitkomen.

In de tweede plaats, wat zal zijn propaganda
uitwerken?

In het algemeen zal hij de zaak van het open-
baar onderwijs afbreuk doen en de gedachte van
Christelijk onderwijs sterken; maar dat is geheel
iets anders, dan wat de communist doet, die een
bepaald bedrijf innerlijk uitholt en aan den onder-
gang prijsgeeft.

De bepaalde, openbare onderwijsinrichting, die
een voorstander van het Christelijk onderwijs
dient, zou niet te gronde gaan, al zouden alle
leeraren van die inrichting voor zijn inzichten
gewonnen worden. Op zijn hoogst zou dat geven
eenige wisseling van onderwijskrachten, maar de
school zelf zou er niet door geschaad zijn.

Gij zoudt het kunnen vergelijken met wat een
man doet, die, zelf voorstander van coöperatieve
winkels, zoolang de coöperatie hem geen plaats
biedt, zijn brood verdient in een particulier be-
drijf en ondertusschen openlijk propaganda maakt
voor de coöperatiegedachte.

Dat zal niemand toch unfair kunnen noemen.

Als dat unfair was, zou het onmogelijk zijn in
een bepaalden maatschappijvorm, waarin men leeft
en werkt en zijn brood verdient, ooit propaganda
te maken voor een anderen vorm van samenleving.

Hoe dwaas een dergelijke gedachte is gevoelt
men terstond, wanneer men zich de zaak eens
aldus voorstelt.

Stel, op een gegeven oogenblik zou er nog geen
enkele inrichting voor Christelijk M.O. zijn.

Zouden dan alle menschen, die voorstanders
waren van Christelijk onderwijs, buitengesloten

moeten worden van het „openbare" onderwijs?
Dan zou immers nooit iemand van die overtuiging
kunnen studeeren in eenig vak voor M.O. b.v.
wis- en natuurkunde, of wat het Gymnasiaal on-
derwijs aangaat, Latijn en Grieksch.

Maar dan zou daarmee ook de opkomst van
het Christelijk onderwijs onmogelijk zijn gemaakt.
Want het zou nooit de mannen krijgen, die het
zouden kunnen dienen.

Bovendien lijkt het mij toe, dat heel de rede-
neering: „het is niet fair", de zaak verkeerd stelt.

Men spreekt over: „het openbaar onderwijs" als
een soort levende grootheid.

Maar dat is niet juist. Het „openbaar onderwijs"
is een abstractie.

De overheid geeft op haar inrichtingen neutraal
onderwijs. Nu geef ik de voorkeur aan scholen,
waar men Christelijk onderwijs geeft. Maar waar-
om zou ik, zoolang er op zulke scholen geen
plaats voor mij is, de overheid niet mogen dienen
op haar scholen, als het werken dáár mij niet
dwingt tot dingen die tegen Gods Woord en mijn
conscientie ingaan?

Als het door mijn propaganda gelukte tenslotte
alle openbare inrichtingen plaats te doen maken
voor Christelijke, wel, dan had ik daardoor de
overheid, die ik gediend had, niet het minste
kwaad gedaan, ik had alléén bewerkt, dat haar
geld anders (en naar mijn overtuiging beter) be-
steed werd.

Het openbaar onderwijs is niet een „iemand",
aan wien ik verplichtingen zou kunnen hebben
of tegenover wien ik mij zou kunnen misgaan.

Een voorstander van het openbaar onderwijs,
die het mij kwalijk zou nemen, dat ik als voor-
stander van het Christelijk onderwijs, bij het open-
baar onderwijs ging solliciteeren, zou mij daar-
door willen ontzeggen een recht, dat ik, als burger
van denzelfden staat, met hem bezit.

Nog eens, als iemand zich maar gedraagt naar
zijn overtuiging, naar Gods Woord, zie ik er geen
bezwaar in, dat hij dient het openbare onderwijs
of dat hij daar welbewust een betrekking zoekt.

Natuurlijk, als het zonde was in zichzelf, zou
de broodvraag iemand er nooit toe mogen brengen,
in die richting te gaan.

Dan zou het gelden: „Werpt al uw bekommer-
nissen op Hem, want Hij zorgt voor U"; en zou-
den wij stil moeten wachten op Gods tijd.

Maar als de zaak in zichzelf niet zondig is,
dan mag zeker de begeerte om een plaats in
de maatschappij te hebben en iets te kunnen doen,
het ons in die richting doen zoeken.

D. v. D.

III ZIELKUNDE III

De Philosophie bij het Creatianisme.

III.

In de Heilige Schrift wordt God de kunstenaar
en bouwmeester genoemd van het nieuwe Jeru-
salem. Ook van den individueelen mensch is God
degene die het levensplan uitdenkt en het schept,
want wij zijn Gods maaksel. Ons leven, als een
globaal werk beschouwd, is het eerst aanwezig
in het goddelijk denken. Gods denken is boven-
tijdelijk, want al Zijn werken zijn Gode van
eeuwigheid bekend. Onze verhouding tot God is
dus bepaald, eer de Heilige Geest ons in den tijd
het leven laat beginnen. Hij is daarbij niet af-
hankelijk van het materiaal, dat het levende zaad
Hem biedt. Alle dingen zijn gemaakt door het
woord Gods en Zijn werk voert de Heilige Geest
uit. Toch wil Hij Zich bij het formeeren van ons
leven bedienen van tweede oorzaken. Uit één bloed
is het gansche geslacht der menschen gemaakt.
Daaruit bouwt Hij ons lichaam op door ons organen
te verschaffen voor de lagere en hogere functies.
Ook ontvangen de ouders een kind naar hun beeld.
De auteur laat daarom alle functies wortelen in
een persoonskern, zoodat daarvan kunnen uitgaan
normatieve functies, belevingen van dingen en het
werken aan een levensplan. Bij dezen opbouw
betracht Hij beide rhythmus en variatie, waardoor
soortelijke, geslachtelijke en individuele eigen-
schappen ontstaan. Dit is o.i. de grond van de
erfelijke eigenschappen.

Voorts brengt het bestek mee de disharmonie
als gevolg van de erfzonde, waardoor belevingen
en gedrag spontaan de richting ten kwade volgen.
De erfelijke eigenschappen moeten dus niet in het
zaad noch in den psychischen aanleg opzichzelf
worden gezocht, maar in het bestek van het glo-
bale leven, dat Gods Geest uitvoert. Zoo leert de
Heilige Schrift ons te beginnen bij den raad Gods.

Laten wij thans nagaan of deze opvatting in
strijd komt met de ons bekende gegevens van de
erfelijkheid van geestelijke eigenschappen.

Prof. A. G. Honig wijst allereerst op den lichaams-
bouw of bepaalde deelen van het lichaam. Hoewel
hij hierop niet ingaat, wijst hij hiermede op een
onderdeel van de erfelijkheidsleer, dat thans zeer
de aandacht trekt.

Prof. E. Kretschmer te Tübingen noemt in zijn beroemd werk over lichaamsbouw en karakter de lichaamsbouw naast den psychischen toestand en de persoonlijkheid, het klaarblijkelijk gevolg van de geheele massa der geërfdde eigenschappen. Hij geeft in tabel no. 12 een duidelijk overzicht van de diagnose van het gezin van een 48-jarige beambte naar constitutie en karakter. Schakelen we deze laatste eigenschappen even uit, en letten we allereerst op den lichaamsbouw. De vader was een lange, breedgeschouderde, sterkgebende Duilscher, de moeder had een betrekkelijk kleine en ietwat korpulente gestalte. De oudste zoon was groot en geleeck op zijn vader. De tweede zoon had een schraal uiterlijk. De derde was zeer korpulent en leek op zijn moeder. Het vierde kind was een dochter, die lang en schraal van gestalte was. In gestalte kregen dus de vader en de moeder van dat gezin ieder één navolger, terwijl twee kinderen een gemengd type hadden. De schrijver durft niet beslissen of deze twee de lengte van hun vader hadden dan of hun schraal uiterlijk het gevolg was van het bezit van die gestalte bij één van hun voorouders. De gewone ervaring, die zich in den volksmond uit is, dat van de kinderen de één in gestalte naar den vader, de ander naar de moeder aart. Aan de gemengde typen wordt gewoonlijk weinig aandacht geschonken. Zoo verklaren wij het, dat Prof. Honig schrijft, dat de Creationist erkent, dat de kinderen het lichaam van hunne ouders ontvangen. Elders zegt hij, dat ze soms ook het type vertoonen van hun voorouders. Ook hierin wisselen rhythmus en variatie elkander af, een afwisseling die niet wijst op mechanische wetten, maar veeleer op de hand eens kunstenaars, zooals God Zichzelf vaak noemt in Zijn openbaring.

Tot hetzelfde resultaat komen wij, als we Prof. Hugo Münsterberg's 1916 volgen bij zijn onderzoek naar de oogen van kinderen, wier ouders bruine of blauwe oogen hebben of verschillen in kleur van de oogen. Eén van zijn conclusies is, dat als één van de ouders bruine, de andere blauwe oogen heeft, en de bruinoogige heeft ouders van wie maar één bruine oogen heeft, dan is de helft van de kinderen bruin, de andere helft blauw van oogen. Ook hierbij zijn de gemengde typen de meest voorkomende.

De man in de straat besluit tot erfelijke eigenschappen bij kinderen door te letten op hun gelaat. O, dat is er één van N., dat kun je wel zien aan 't gezicht, hooren we hem zeggen. Zonder in de finesses van de physiognomie te treden merken we hierbij op, dat gelaatstrekken niet alleen erfelijk zijn in gezinnen, maar ook in families, geslachten, volken en rassen. De Mongool is zwakneuzig, de Kaukasiër sterkneuzig, de Semiet kromneuzig. Er zijn geslachten met arendsnuzen, andere met wipneuzen en nog andere met dikke neuzen. Aristoteles noemt de eersten intelligent, de tweede soort weelderigen en de derde langzamen van begrip. Zij, die den mensch als een mechanisme beschouwen, verklaren die overeenkomst in gelaatstrekken uit het bezit van dezelfde klieren met inwendige afscheiding, doch dit is een bloot vermoeden. Voor ons zijn deze gelaatkundige eigenschappen mede de grenzen, die God heeft getrokken bij het afzonderen der volken van elkander. Die grenzen gaan echter niet altijd door tusschen de gezinnen, want er zijn tal van kinderen, wier gelaatstype teruggrijpt op de grootouders of overgrootouders. De eenheid en de verscheidenheid op dit gebied zijn o.i. architectonische kunst toegepast op het menschelijk geslacht door een hogere hand. De menschelijke factor hierin is voor ons tweede oorzaak. God voegt man en vrouw samen. God bepaalt hun vruchtbaarheid. Toch zijn zij verantwoordelijk voor hun daden. Wij staan hier wel voor een mysterie, doch wij mogen geen van beide oorzaken uitschakelen.

De erfelijkheid van temperamenteigenschappen is door middel van enquête vastgesteld door de Professoren Heymans en Wiersma. Zij stelden in het „Zeitschrift für Psychologie“ no. 45 zich de volgende vragen: 1e. Is ons materiaal betrouwbaar? Daarop volgt het antwoord: Niet zoo dat elk bericht door ons ingewonnen betrouwbaar is, maar wel zoo, dat geen geregeld voorkomende fout is ingeslopen. 2e. Is ons materiaal talrijk genoeg? Daarop heet het, dat meer materiaal zeker gewenscht was, en dat de enkele uitkomsten niet te veel mogen vertrouwd worden, wel hetgeen uit meer uitkomsten tesamen blijkt. 3e. Berusten de vastgestelde afhankelijkheidsbetrekkingen werkelijk op erfelijkheid, of geheel of ten deele op de opvoeding? Daarop wordt geantwoord, dat de invloed van erfelijkheid en opvoeding in het materiaal niet kon gescheiden en afzonderlijk gemeten worden, zoodat hun cijfers alleen voorloopige waarde hebben. Er bestaat echter grond om te vermoeden, dat de invloed van de erfelijkheid die van de opvoeding ver overtreft.

In deze laatste uitspraak hebben we één van de conclusies waartegen Prof. H. Bavinck reeds heeft gewaarschuwd. Hij schrijft in zijn werk „De nieuwe opvoeding“, p. 32, dat men met de erfelijkheid en vooral ook met de conclusies, die men daaruit zou willen afleiden voor de praktijk, uiterst voorzichtig moet zijn.

Den Haag.

LOS.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

De Bijbel op de Openbare School.

Dat moeilijke onderwerp is weer aan de orde. Men is daar aan bezig van twee kanten: in de kringen van het Bijzonder, zoowel als van het Openbaar Onderwijs. Ja, ook in laatstgenoemde kringen. Men is daar langzamerhand gekomen tot de ontstellende gedachte, dat verwaarloozing van de kennis der Heilige Schrift het opgroeiend geslacht op een lager cultuurniveau houdt, het in menig opzicht vreemd doet staan tegenover de eigen taal. Vooral, wanneer men er dan bij weet, dat in menig ander land toch nog altijd een zekere kennis van de Heilige Schrift, ook op de Overheidsschool, wordt aangebracht, dan wil men wel op zijn schreden terugkeeren. Men erkent dan, te ver te zijn gegaan in het verbannen van dat Woord van de school.

Ook in eigen kring voelt men zich niet verantwoord. Men wijst dan op de roeping, die wij toch hebben voor onze naasten: wij mogen toch zoo'n groot gedeelte van de kinderen onzes volks niet laten opgroeien, zonder dat ze ooit van Jezus gehoord hebben en onze Overheid, de Overheid van een Christelijke natie, moet op haar school uitkomen als zich van haar roeping bewust. Men vraagt zelfs het vak Bijbelsche Geschiedenis als een verplicht vak voor de Openbare School.

Om een beetje wegwijs te blijven in den doolhof van velerlei redeneeringen, moeten we trachten, enkele lijnen goed vast te houden. Wat betreft de mannen van het Openbaar Onderwijs, die nu het pleit voeren voor den Bijbel of althans voor wat Bijbelsche Geschiedenis op de Overheidsschool, al is het maar in den vorm van een leesboek, zou ik willen opmerken, dat we in ons land daarvoor altijd de mogelijkheid hebben gehad, omdat wij de neutraliteit altijd zeer betrekkelijk hebben gehandhaafd. Wanneer er van de zijde der ouders geen bezwaar tegen was, hebben we in vele streken van ons land een Christelijke, een Rooms-Katholieke overheidsschool gehad. Nu heeft de wet van 1920 het mogelijk gemaakt dergelijke scholen om te zetten in Bijzondere scholen, wat dan ook voor een groot deel gebeurd is. Hier geeft de Bijzondere school de oplossing van de schoolkwestie.

Men zal toch niet zoo ver willen gaan, dat men de kinderen van ouders, die beslist tegen elk godsdienstig onderwijs zijn, wil dwingen, aan dat onderwijs deel te nemen! Vrijgeven voor zoo'n uur breekt al weer de hooggeloopte eenheid van de school.

En nu de voorstanders in eigen kring. Ik krijg bij wat mannen als Ds Lingbeek zeggen, altijd de gedachte, dat zij de Overheid willen laten doen, wat ze zelf verzuimd hebben. De wet biedt de gelegenheid door godsdienstleeraren godsdienst-onderwijs te geven. Dat is iets, al achten wij het ook geheel onvoldoende. Een echte school van een Christenatie is niet een neutrale school met een uurtje godsdienstonderwijs. Maar wie wil doen, vindt hier toch een aanknooppunt. Men zal toch ook hier niet zoo ver willen gaan, dat men tegen den zin der ouders in, godsdienstonderwijs wil geven?

En dan komt daar nog een zeer moeilijke kwestie bij. Bijbelsche Geschiedenis een verplicht leervak. Wie moet dat geven? Vindt men aan elke school, ik zal maar niet vragen een aantal, maar één leerkracht, die dat vak kan geven en het ook wil geven met de liefde, die het onderwijs alleen kan doen slagen.

Dan spreek ik er nog maar niet van, dat men dat vak wel eens ingevoerd heeft, om de concurrentie, die de Bijzondere school aan de Openbare deed, het hoofd te kunnen bieden. Deze min nobele bewegingen zullen we maar uitschakelen. Hier moeten we edele motieven onderstellen. Nooit mag van onze zijde ook maar de schijn worden aangenomen, alsof het er ons om te doen zou zijn, de Openbare school zoo slecht mogelijk te maken. Maar even stellig moeten we blijven handhaven het recht van de ouders, om te beslissen, welk onderwijs ze voor hun kinderen begeeren.

Daarom kunnen mannen als Ds Lingbeek met alle kracht gaan ijveren voor de Bijzondere school. Deze biedt ook voor hen de oplossing van de schoolkwestie. Dan behoeft men niet clandestien het kind te bewerken in een anderen geest dan de ouders begeeren, een werk, dat trouwens bij voorbaat met onvruchtbaarheid geslagen is in de meeste gevallen.

Een beetje lezen over wat Bijbelsche personen, waar dat kan, geeft daarom geen bevredigende oplossing. Men doe het, indien men er kans voor ziet en eerlijk voor de ouders blijft. Maar van alle kanten ga men zien, dat in het klassieke land der vrijheid de Bijzondere school de oplossing biedt van heel wat kwesties op schoolgebied.

Nog één wensch moet mij hierbij van het hart. Sommigen willen Bijbelsche Geschiedenis een verplicht leervak voor alle scholen maken. Het zou dan onder de imperatieve vakken van art. 2

komen. Dat zal niet gaan, hebben we gezien. Maar men kan het onder de facultatieve vakken opnemen. En dan moeten de uren voor subsidie aan de Bijzondere school meetellen. Ook uit den nu gevoerden strijd moet het weer duidelijk worden, dat het toch zeer verwonderlijk is, dat in het Christelijk Nederland alle lessen meetellen, gehonoreerd worden, maar niet die voor de Bijbelsche Geschiedenis. Die golden dus niet voor algemeen vormend. Daar moest nu meteen een eind aan gemaakt worden.

Gr.

G. MEIMA.

BRIEF UIT AMERIKA

Van „Arminiaansch-Gereformeerd“ tot „Barthiaansch-Gereformeerd“.

Dr Edwin Lewis, van wien ik den vorigen keer schreef, zeide aan het begin van zijn redevoering te Princeton-Seminary verleden herfst, dat Dr Donald Mackenzie de idee had geopperd, dat zij samen wel een dogmatiek konden schrijven. Dr Mackenzie is de opvolger van Dr Geerhardus Vos, onderwijst „Bijbelsche Theologie“ te Princeton, en is dus Gereformeerd. Dat zou een Gereformeerd-Arminiaansch-Barthiaansch-vrijzinnige dogmatiek worden. Gelooft men in Nederland niet dat zulke kan? Och wat maakt dat kleine landje daar de menschen toch klein van uitzicht.

Het raadsel is echter spoedig opgelost. Dr Mackenzie is niet al te erg letterlijk Gereformeerd, hij is nu Barthiaansch-„Gereformeerd“. En hoe zulk een samenstelling kan bestaan, wordt weer opgelost door het feit, dat hij nooit al te letterlijk „Gereformeerd“ is geweest: hij was vroeger Arminiaansch-„Gereformeerd“. Traditioneel en officieel is en was en blijft Dr Mackenzie Gereformeerd; theologisch was hij figuurlijk gesproken Gereformeerd, en is nu eenigszins anders, maar toch nog figuurlijk Gereformeerd.

Jaren geleden schreef Dr Mackenzie eenige artikelen in de „Encyclopedia of Religion and Ethics“ over „Ethics and Morality“, „Free Will“, „Liberalism and Necessitarianism“, „Synergism“ en „Transcendentalism“. Onder zulke onderwerpen moest het verschil tusschen Arminianisme en Calvinisme wel worden besproken.

In zijn artikel over „Synergism“ loochent Dr Mackenzie de leer der uitverkiezing, en leert de algemeene verzoening. Hij zegt: „The synergist fought against a view of God which made Him in the case of some men the obstacle to salvation, and making remedial provision only for some; and in this the synergist was right“ (Vol XII p. 164).

In zijn artikel over de „Vrije Wil“ bestrijdt hij met zoo veel woorden het Calvinistisch standpunt. We kunnen Gods absolute onveranderlijkheid niet zonder meer vasthouden, zegt Dr Mackenzie, dan zouden we des menschen verantwoordelijkheid vernietigen. We moeten dan ook niet met de eigenschappen Gods beginnen om zoo des menschen verantwoordelijkheid te verklaren. We moeten veeleer met onze ondervinding beginnen om dan te zien, in hoeverre we Gods onveranderlijkheid daarmee kunnen verzoenen. Ik geef hier zijn woorden weer. „Can God's sovereignty be reconciled with such freedom as we require? It cannot if God's absoluteness be asserted without qualification; then the moral life becomes unintelligible. Butler has warned us against speculating on how God ought to reveal Himself. We ought rather to find out how he has revealed Himself. So God's absoluteness must be approached from experience. The defect of Augustinianism and Calvinism is that they start from a knowledge of God's absoluteness above experience, deduce logically from this his eternal decrees, and so explain individual experience. We must start from experience, however, and, doing so, the problem is to reconcile God's absoluteness in grace with man's freedom“ (Vol VI, p. 126).

Er waren dus, volgens Dr Mackenzie, in het Calvinisme werkelijke en niet maar schijnbare tegenstrijdigheden. Hoe zoekt hij zelf die tegenstrijdigheden op te lossen? Door het toeval. Dit is zoo ongelooflijk, dat ik zijn woorden weer letterlijk doorgeef: „We need not be afraid of those who cry 'chance'. For there is so much unreason and absurdity, so much cruelty and evil in the world that we welcome even 'chance' if it opens a door to their abolition. That this could be possible without the dangerous gift of free power we cannot conceive. But so imperative is the need of betterment that even this dangerous method is welcome“ (Vol VII, p. 907). Door het toeval, door een niet-Christelijke logica, of liever door de verwerping van alle logica, wilde Dr Mackenzie de schijnbare tegenstrijdigheden van het Calvinisme oplossen toen hij zijn artikelen schreef. Dat was een weltoebereide aarde voor het Barthianisme.

In 1933 schreef Dr Mackenzie een boek. De moeilijkheden van de oude logica waarmee hij in